

NJEGOVA stakla na naočarima od aluminijuma bila su nabijena svetlošću umirućeg dana, crvenilo njegovog lica odudalo je od tog bleska svetlosti koja se razlikovala po rasturenog beloj kosi na čelu. Pokret palcem desne ruke, pun prezira u svom polukružnom kretanju od sredine njegovog tela, pa sve do iznad ramena, praćen šištanjem rečenica koje su izlazile iz njegovih grudi, izlivajući se u besu koji je poluglasno ispoljavao... Sve se to mešalo sa polumrakom prostorije. Njegova figura nestaje u vratima, ostaje samo odjek NJEGOVOG štapa duboko zadržan u meni. Nisam siguran koliko sam vremena stajao sa rukom na kvaci kada sam pogledao u majku. U prostoriji je bio mrak. Ona je, sa rukama položenim preko miljea, tiho plakala. Hteo sam nešto da joj kažem, ali sam se okrenuo i izšao, čini mi se da sam čuo kako je tiho ponavljala: — „Josipe, Josipe!“ On je već bio iza sporednih vrata.

Za mene bi predstavljalo pravo iznenadenje kad bi večera nekim čudom izostala. A znam da se to neće dogoditi, kao ni nešto drugo osobeno. (Mislim na donošenje večere, način na koji bi mi majka servirala i njen reagovanje dok večeram, njen način izlaska iz sobe pošto sam ja završio večeru, i sve ono što bi ona uradila za vreme svog prisustva u sobi). Već je naslućujem, ulaziš bezsumno u sobu, samo će je vrata na sobi otkriti škripom pri otvaranju, ja ću podići glavu a da mi pola lica bude na jastuku. Njena figura uneće za trenutak nešto novo u atmosferu sobe, posle će sve biti kao toliko puta viđeno. Njeni kapci poluzatvoreni, njen pogled na poslužavniku, onda tiki glas: „Josipe, da li si budan?“ Ja sam skoro uvek razočaran ovim pitanjem. Iz mog odgovora redovno izostavljam: zar ne vidiš — i odgovaram joj samo: „Budan sam odavno“. Ona će duboko uzdahnuti, ja se neću pomeriti iz položaja u kome me je zatekla...

Zašto baš sada u ovom trenutku šakom stežem rubove pokrivača dok u ustima osećam sitna vlakna tkanine? Prestavši da grizem gornji pokrivač, osećam mokro pod bradom, ne sećam se više ničega. Pitam se da li je majka zaboravila sve to zauzeta ovom večerom? Vrata su se odavno zatvorila posle jednog usiljene nog smeha.

Ponovo osećam debele korice enciklopedije ispod sebe. Za sada ne postoji opasnost da ih ON dovede u sobu i da me oni posmatraju u želji da, gledajući me, dožive nešto izuzetno. Sa naporom sam izvukao enciklopediju, knjiga je pričično teška, okrećem tamnobraon korice i čitam: NARODNA ENCIKLOPEDIJA, prva knjiga. Skoro pri dnu stranice стојi veliko Aie—N slovo, a naslovna stranica završava se godinom izdanja; napisana mastilom i prilično krupnim brojevima: 1926. godina. Brojevi su zaokruženi crvenim kružicem. Prilikom okretanja sledećih stranica sa ispisanim saradnicima ove enciklopedije bio sam oprezan, majka je svakog trenutka mogla da dođe sa večerom. Nisam imao namenu da uopštite tražim ovu knjigu. ON se sam pozivao na nju, braneći neka svoja mišljenja i pri tom visoko mlataračući jednom rukom. (Ne znam tačno koja je bila, posmatrao sam ga kroz otvor na zidu).

— Gospodo, upućujem vas na enciklopediju iz 1926. godine. Mislim da sam okultizam Bazala Alberta shvatio u potpunosti. Da ga vidim, moji pokušaji nisu skoro učinjeni, otkako ga gledam uopšte ne mogu da konkretnišem njegov lik?

ON tada, pri toj najglasnije izgovorenoj rečenici, nije imao u rukama štap, mada ga ne ispušta iz ruku. Nikada posle toliko glasno nije govorio, tako da mi i ono što sam već jednom od NJEGA čuo, izgleda neverovatno. Da li je primetio otvor u zidu? Koliko puta sam samo majku pitao: „Mama zašto ujak ne ulazi u moju sobu?“ „Ujak je bolestan“, odgovarala bi ona, zatim bi odmah dodala: „ON ima pravo da kaže da ja i ti patimo od urodenog albinizma, Josipe ti si toliko bled“. Sedela je u tim trenucima na ivici mog kreveta i ja sam težinu njenog tela osećao poređ samih kolena. Sa mišlju o tome ko je ON, posmatram je, glava joj je skoro naslonjena na desno rame, šake joj leže ispružene na kolenima, obaram pogled i primećujem da su ruke moje majke prilično blede i posute sitnim pegama.

Evo, predoblje se ponovo ispunjava žamrom glasova. Imam neodoljivu želju da sa sigurnošću prepoznam njegov glas! Sve će se to za momenat-dva umiriti i ona će tiho ući u sobu sa žutim poslužavnikom na kome će se nalaziti večera. Spuštice na stolicu neposredno pored moje glave, onda će sesti na krevet pored mojih nogu i moliće me da jedem, čitaće prilično dugo. Ja ću je opomenuti da sam odavno završio obrok. Ustaće polako, sa smeškom koji ću primetiti tek što bude primakla lice meni i poslužavniku, uzeće ga i skoro bešumno uputiće se vratima. Kada dođe do njih okreneće se da mi kaže: „Josipe, doneću ti sveže vode da popiješ lek“. Ja neću gledati u pravcu odakle dolazi taj glas.

U sobi je mračno. Kada bi se samo nešto izmenilo sa donošenjem moje večere! Da li će mi pričati o gostima? Povlačim knjigu ispod pokrivača. U hodniku čujem korake tihe i ujednačene, poznajem te korake po težini ove večeri... Čini mi se da je već odavno pao mrak, u sobi jedva raspoznam stvari, počev od masivnih ormara, pa sve do malih lakiranih braon ladicu sa mesinganim bravama. Sa srušanjem mraka dolazi i iznenadni mir u kući. I dalje dopiru razni zvukovi spolja, ali i oni su dosta oslabili u odnosu na ono što sam preko dana mogao da osetim i što bih okarakterisao kao **dolaženje spolja**.

ANTAL BOGNAR

zečja koža Ijuska od voća

Bila je to dobra ideja, da se pokupe popadali zeleni orasi ispod drveća. Ta strahovita letnja oluja sasvim je očerupala orahe, jedva je i lišća ostalo na njima. Veter je istrgnuo podupirače ispod grana mlađih bresaka, obasuo je pesak breskvama krupnimi kao pesnica — a pesak je potamneo od vlage njihovog rasputnjeg mesa. Ia vikta stabla po prvi put bi ove godine donela rod. Plavim jajčicima čvornovatog stabla šljive zasuo je raščupane leje cveća i paradajza, a i ogromnu pegavu krušku, čije smo zrenje posmatrali iz dana u dan, zavitavši medu čokote, smrskao je u kašu; a staroj kajsiji skinuo je najveći granu: grubo ju je položio na krov, i u oluku se nakotrljao puno nezrele, sitne kajsije; velika grana se osušila za nekoliko nedelja, lišće je uvenulo do sitnog pucketanja. Ali smo zelene orahe ispod drveća pokupili u kotaricu, a njihove raspoložene kugle potopili na duže vreme u šećer i alkohol. Tako, sada iz jutra u jutro možemo napuniti čaše ovim uljano-mrkim orahovim likerom crvenog odsjaja i, sa hladnogorkim ukusom na ježiku, možemo pustiti kroz prozor maglovito-sivo svetlo zore.

Ako si se malo prošetala po svetlucavom pesku, i nabrala velike, žilave i pucketajuće listove kupusa, prosušvi prvo vodu iz njihovog ulubljenja, lomila iz leje dugačke strukove repe i, poduprevši vrata kaveza bacila pred zečeve, zajedno sa detelinom, slovenskom salatom ljubičastih žila, veličine zečjih ušiju, sa senom, zobom i Ijuskom od voća, pošto si već grubom metlom iščepkala iz topnih, vlažnih gnezda ostatke jučerašnjih, ugaženih, obebojenih, uvenulih i poput jelja mirisljavih listova, i išarane stabiljike zajedno sa raskotrljanim crnim bobama, da bi, sa nogama podvučenim pod sebe, samleli ono što je pred njima; tada možeš da spremiš pred šupu one dve rasklimane stolice, na njima dva vodom napunjena suda. Oštrom nož na kamenu, isprobavam njegovo sećivo na vrhovima prstiju. Skupivši, potom, kožu na temenu, izvlačim zeca kojeg sam već ranije izabrazio — telo mu se uvija u izbočeni luk, raspeče mu se noge. Dok ga dižem držeći ga za uši, udarim ga dva puta odrezanom drškom metle, koju sam unapred spremlio, i kako se telo ukočeno trza, prožima ga lagani, bezglasni drhtaj, velike, širok otvorene oči se zakrvave. Mišići, koji se još naprežu, olabave se sasvim kada nožem duboko prerežem grlo, glavu zategnem unazad i, držeći ga za zadnje noge, puštam njegovo telo u ulubljeni luk, da visi nad posudom, u koju curi, u laganim mlazevima, krv.

Proletos se nakotilo tuce zečića, ali jedva da je od njih nešto ostalo. Raštrkali su se, neki su ispalili pored vrata, kao kakvo živo voće, jedan je zaglavio vrat među letvice: mršavo telo mu se provuklo kroz otvor, ali ga je velika glava zadržala — mlataračući malenim nogama, cvlelo je tužno, slepo. Sedam sam pronašao u vrelom pesku, već ukočene — sunce je isušilo njihova tela, svilasta crna koža se smežurala, kao da su im zgrčene kosti zapakovali u izgužvani, crni, neprozirni papir.

Kada zeca nosim prema šupi, glava mu se njiše, a klonulo telo sada mi prepušta u ruku svu svoju težinu. Obrišem nož o neku krušu i probodem njegovim vrhom zadnje noge, neposredno pod zglobom, između tetiva, koje su se još nedavno spremale za skok, pazeći da ih ne presečem, jer te tetive drže telo kada ga okačim, s glavom nadole, na gvozdene kuke koje vire iz dovratka. Tada se telo, uvek zgrčeno za skok, tako odmotano, čudno izduži — pesak upija krv koja kaplje iz vrata.

Pod zglobovima treba samo odrezati kožu, da bi se sa zadnjih bataka mogla gлатkoti, ne povredjujući meso. Najviše moram da se petljam između nogu; ovde pažljivo rezem kožu, i pozadi oslobadam trticu, tako da se sasvim pokažu ružičasta ispušćenja mišića zadnjih bataka. Sada činim samo fine kružne rezove, tatežući kožu i povlačeći je nadole. Čovek ovako ljušti voće, kao kad sa rane skida zavoj, oprezeno, sa dubokom pažnjom, spiralno ljušti koru jabuke ili kruške.

Kada gulim debelo krvno, grudni koš nabrekne od želuca, jetre i slezine, zeče telo postaje sasvim vikto — devojka koja stoji na rukama sa suknjom posuvraćenom preko glave, na rukama i nogama rukavice i čizme od krvna — pokazuje svoje meso koje se puši. Tamo gde se nož zaleti i, izvrnuvši se, zapara sluzavu kožu, izbjeg preman dlake. Dlačice mi se lepe za očete i dlanove. Kod rebara, uhvativši kožu s obe strane, svučem je — sa tihim praskom zguli se sve do vrata — i, oslobođivši prednje noge, lomim kost u zglobu, presecam tetive. Na temenu, gde su pali udarci, krv se zgrušala u guste, crne čvorove. Još se petljam oko glave, oči očiju i ušiju ostaju krzneni kotorivo. Kad ga sasvim odrem, oči mu ispadnu iz male, kočkaste lobanje — vrhom noža iskopam ih iz duplji. Pas se baca na zečju kožu uz prigušeno režanje. Vikto telo, obloženo sjajnom opnom, presecam uzduž, odsecam mu glavu da bi u vodi mogla da je opereš od krvni, a tanke slojeve sala i jetru bacam u vodu. Zelenkaste, tamne, u tesnac saterane unutrašnje organe, zajedno sa brojanicama creva, vadim kidajući i bacam ih psu. Iz njegovih ustiju vire još samo dugačke zeče uši, na obe strane.

Naši zečevi sa nakrivenim ušima žvaču ravnodušno. Trebalо bi da ti ih donesem u postelju, a ne da ih koljem za tvoju trpezu. Jer oni su pitomi i meki. Bezglasni i nevini. Čisti i nagi. Nezaštićeni. Vrata mogu ostati otvorena, istezajući malo vratove, oprezeno bi njušili, ne usudujući se daleko. U bašti poneki tupi šum: iz kaveza krošnje pada u pesak neko prezrelo, crvljivo voće.

Ručak: zec. Jedi — ukusi će i tebe naterati da progovoriš.

Preveo sa madarskog
VICKO ARPAD

(Odlomak)